

Sisak

skupine upućena na
učestvovanje u selitvi, ako
može — ali bez obzira
odg. X. 1972

Okolna Siska, t. j. pojedini dijelovi Posavine i Pokuplja etno-
grafski su dosta dobro očuvani. Činjenica je da narodna patrijahal-
na kultura razvojem industrijalizacije poprime nove oblike, ali i
pored toga se do danas sačuvalo mnogo narodnih stvarina koje moramo
registrirati odnosno sačuvati. Da se ta zebujnost narodne kulture
sačuvala /u narječju, načinu običajima i drugdje/, uvjetovani su ug-
lavnom sljedeći faktori:

1/Što je taj kraj bio relativno miran, nije bio izložen direktnim
prošorima stranih elemenata.

2/Bogato i plodno tlo relativno lagano za obradu, pogodno za kul-
tiviranje žitnica i industrijskog bilja/naročito tekstilnog, lan,
konoplja/kao i bogatstvo terena šumom.

3/Što se na širem području kasno javlja industrija. To su fakto-
om gućili da u tim pokrajinama narodna kultura ima specifične karak-
teristike da uzmagamo sačuvati mnoge oblike narodne kulture potreb-
no je tu građi, taj materijal sabirati.

Da bi slika kraja bile što cjelovitija potrebno je uz etno-
grafske karakteristike osvrnuti na historijsko-arheološke momente.

Činjenica je da se pokrajine gravitiraju Sisku koji je kako u
prošlosti a tako i danas igrao važnu ulogu. Predakom bi nas odve-
le da u ovom kratkom prikazu iznesemo historijat Siska, ali radi
ilustracije ovo:

Sisak/Siggestia/ karloško-ilirsko naselje, Siscia, rimska naseobi-
na, glavni grad Panonie Savijske u ranom srednjem vijeku prijestolnica
Ljudovita Posavskog kasnije tvrđa zagrebačkog Kaptola u obrani pro-
tiv Turaka. Zatim glasovito mjesto a naročito okoliša zbog seljačkih
bunova/16-18-1689/ i XVIII i XIX vijeku važno prometno i trgovačko mje-
sto. Zatim u najnovijim danima za vrijeme Narodno-oslobodilačke bor-
be važno ratničko mjesto, a danas važno industrijsko čvorište u
izgrađenoj okolini socijalizma.

Govoreći o jednom gradu a ne osvrnuti se na njegovu okolinu, po-
grešno je. Grad i okoliša su organski povezani. Razvoj Siska uvjeto-
van je njegovim geografskim snještajem na rijekama Kupi i Savi. To
je također važan faktor jer su te rijeke žile kucavice trgovine i
prometa bilo nekada a pogotovo danas jer se razvoj većeg industrij-
skog centra ne može zamisliti bez većih tekućih voda. Vrlo je čest
slučaj da se prilikom raznih poljoprivrednih i ostalih radova naro-
čito u Sisku a vjerojatno i njegovoj bližoj i daljoj okolini nalaze
spomenici prošlih vremena. Kakva je na pr. bila cesta, može nam
reći svaki zemljoradnik, kad prilikom oranja naiđe s plugom na šlju-
nak ili sličan materijal; ili kad među svojim usjevima primjeti
prugu kutih biljaka koje na tvrdom terenu ne mogu uspijevati. Ili nai-
de li se na opsku, znak je da je tu postojala nekakva pračevina,
isti nalazi na većim površinama govore nam o naseljima gdje osta-
ci cesta, zgrada, nalazi, novina grobova, pa i na oko nepredvidnih stva-
ri, ako se točno tumače mogu nam biti od pomoći, kad predviđanja na-
še prošlosti. Inače je tako i sa etnografskim karakteristikama
kraja, sve valje skupljati i popisivati.

Siega se obrada Gradske muzej Sisak na prosvjetne radnike da
učestvuju u prikupljanju podataka po svom terenu, da uzmagamo
osvijetliti nove stranice povijesti našeg zavičaja.

U prilogu Van se dostavlja prvi dio upitnog arka, koji neka Van
služi kao skosni list za rad Rok dostave konac mjeseca, oklika. Radove
poslati Gradskom muzeju Sisak.

Srdačan pozdrav - Sloboda narodu !

UPITNI ARAK I.

I. SELO

1. /Kada je počelo naseljavanje/osnivanje/sela, historijski prikaz i pričanje ljudi
2. /Porijeklo/korijen/ imena
3. /Razvoj sela /broj kuća, stanovnika, sventužno statistički podaci/
4. /Smještaj sela/erografske i hidrografske karakteristike/
5. /Mjesto sela, kako se dijeli, na pr. gornje donje i sl., zaseoci, koji su?
6. /Stanovništvo po nacionalnosti, vjeri, koloniziranja, glavna zanimanja, obrtnici, koji i od kada.
7. /Kulturno-prosvjetni život u selu. Od kada ima selo školu, važniji momenti iz ljetopisa škole, da li je tko u selu znao čitati i pisati prije osnutka škole, gdje je nabio? Što se je čitalo/kalendari, novine/Ima li tko kakvu staru knjigu, pisma, i dokumenta kulturno-historijskog značaja, govornice, darovnice, pisma znamenitih ljudi i slično. Ima li selo čitaonice, od kada, tko ju je osnovao./
8. /Ustanove u selu, imaju li svoj arhiv i od kada.
9. /Crkva, kada je sagrađena, u kojem stilu, čija su radova slike, kipovi. Da li je restaurirana, kada?
10. /Okupacija i NOB. Istaknuti borci iz sela, kada su vođene vojne operacije u selu. Razvoj NO borbe u selu od 1941-1945., ima li historijskog materijala iz tog vremena. Ako ga je tko sakupio, tko i za koga?
11. /SOCIJALISTIČKA IZGRADNJA -seljačke radne zadruge, ekonomije, elektrifikacija sela, domovi kulture, zadružni domovi.
12. /Znameniti ljudi iz sela iz svih područja ljudske djelatnosti./Etnografije/
13. /Običaji u selu: o porodu, vjenčanju, smrti; za vrijeme raznih redova, o svetkovinama božić, Nova godina, uskrs, o Jurjevu, Ivanju itd. Koji se održavaju? Koji su nestali?

II. KUĆE

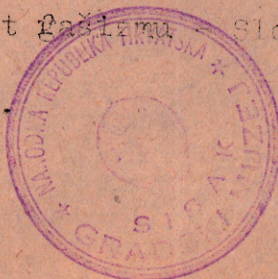
1. /Kje su najstarije? Kada su sagrađene? Od kakvog materijala? Način izgradnje? Ukraši na kući, ornamenti? Da li su kuće prizemnice ili na kat /tlocrt kuće/. Raspored prostora, kako se zovu? Zašto služe? Što je u pojedinoj smješteno? Kakav je pod krov? Tko je vlasnik kuće, živi li još?

NAPOMENA: Što bi trebalo staviti u selu pod zaštitu?

Prilikom odgovora može se služiti literaturom, ali naznačiti kojim, kada je djelo izdano, autor, gdje, i kada, i stranice.

Smrt Gašijama Sloboda narodna

Sisak 25. siječnja 1952.

Za Gradski muzej
/Duro Kolar /

11/52